

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

2023 yil

10.00.06. – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik
va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga kiruvchilar
uchun

DASTUR

Tuzuvchi:

Rasulov Z.I.

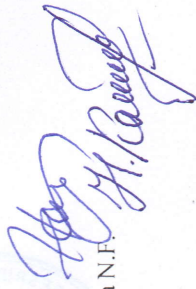
Buxoro – 2023 yil

Dastur "Ingliz tilshunosligi" kafedrasida 11 oktyabr 2023 yil (07-raqamli bayonnoma)da muhokama qilingan va tavsifa etilgan.

Taqrizchilar: prof. Haydarov A.A.

dos., PhD Qosimova N.F.

KIRISH

Dasturning maqsadi – tayanch doktoranturada o'qishga talabgorlarning ilmiy va ilmiy-pedagogik faoliyat olib borishga layoqatini aniqlash bo'yicha o'tkaziladigan imtixon mazmuni bilan tanishtirishdan iborat.

Dasturning vazifasi – tayanch doktoranturada o'qishga talabgorlarning o'z mutaxassisligi sohasida ilmiy va ilmiy-pedagogik faoliyat olib borish bo'yicha amaliy ko'nikma va malakalarini aniqlashga qaratilgan.

Mazkur imtixon dasturi talabgorlarning quyidagi yo'nalishlar bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlashga qaratilgan savollarni o'z ichiga oladi.

- Qiyosiy tilshunoslik,
- Qiyosiy adabiyotshunoslik,
- Tarjimashunoslik.

Ixtisoslik fanidan imtixon topshiruvchi talabgorlarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yidagi talablar qo'yiladi.

Talabgorlar:

□ qiyosiy tilshunoslik fanining fanlararo xususiyati, qiyosiy tilshunoslik fanida ishlatilayotgan terminologik apparat (tilda tip tushunchasi, metatil tushunchasi, til universalialari, qiyoslash turlari va h.k.) haqida **tasavvurga ega bo'lishi**;

□ qiyosiy tilshunoslikning fundamental masalalari bo'yicha nazariy bilim asoslarini egallashi; qiyosiy tilshunoslik fanining ilmiy apparati; qiyosiy tilshunoslik fanining dolzarb masalalari; qiyosiy tilshunoslik fanida zamonaviy yo'nalishlarning namoyon bo'lishi va ularning talqini; qiyosiy tilshunoslik fanida qo'llaniladigan zamonaviy metodlar va metodologiya; turli yo'nalish maktablarida qiyosiy-tipologik muammolarning talqin qilinishi haqida **ko'nikmalariga ega bo'lishi**;

□ qiyosiy tilshunoslik sohasida ilmiy izlanish olib borish; fanga oid bajarilgan ilmiy-tadqiqot ishlari bilan tanishib o'quv, ilmiy va kasbiy jarayonlarda ularning natijalaridan foydalanish; qiyosiy tilshunoslik fanining metodologiyasini qo'llay olish; lingvistik adabiyotlardan samarali foydalana bilish **malakalariga ega bo'lishi kerak**

- qiyosiy adabiyotshunoslik fani tarixi va nazariy asoslari;

- qiyosiy-tarixiy uslub;

- o'rta asrlarda G'arb va Sharq adabiyotida adabiy yo'nalishlarning paydo

bo'lish tarixi va rivojlanishi;

- adabiyot shakllanishida xalq og'zaki ijodining o'rni;

- xalq og'zaki ijodining ommaviy janrlari;

- G'arb va Sharq adabiyoti bir-biriga ta'siri;

- milliy adabiyotning jahon adabiyoti bilan o'zaro bog'liqligi;

- G'arb va Sharq adabiyoti rivojlanish bosqichlari va o'zaro ta'siri;

- turli davrlarga mansub G'arb va Sharq adabiyoti namoyandalarining

hayoti va ijodini;

- qiyosiy-chog'ishtirma tahlilni qo'llashni;

Dastur Buxoro davlat universitetining ilmiy kengashida ko'rib chiqilgan va

tasdiqlangan ("___" _____ 2023 yil ___ - son majlis bayoni)

bo'lishi, izomorfizm va allomorfizm tushunchalari, qiyoslashda sinxron va diaxron yondashuv va h.k.

Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari va metodologiyasi

Qiyosiy-tarixiy metodning paydo bo'lishi. F.Bopp, R.K. Rask, A.fon Shlegel, V.fon Shlegel, Ya.Grimm kabir olimlarning ushbu metod shakllanishiga qo'shgan hisssasi.

Qiyosiy metod qiyosiy tilshunoslik fanining asosiy qo'llaniladigan metodi sifatida. An'anaviy metodlarning qiyosiy tilshunoslik fanida foydalanilishi: komponent tahlil, transformatsion tahlil, lingvostatistik tahlil kabilab.

Lingvomadaniyatshunoslik sohasida qo'llaniladigan metodlar: dominant tahlil, diskurs tahlil, klaster tahlili, konseptual tahlil.

Tipologik tadqiqotlar tarixi

Tipologik tadqiqotlar tarixi. T. A. Amirova va B. A. Olxovikov hamda G. S. Klischkovlar tomonidan ishlab chiqilgan tilshunoslik tarixi rivojlanishidagi asosiy bosqichlar.

Qiyosiy tilshunoslikning fan sifatida shakllanishi va rivojlanishi haqida D.J. Buranov taklif qilgan klassifikatsiya:

- Lingvistikaga oid ishlarning ilk mara paydo bo'lishi;

- A.Arno va K.Lanslo tomonidan yaratilgan "Por-royal grammatikasi", M.Qoshg'oriyning "Devonu lug'atit-turk" asari, A.Navoiyning "Muhokamatul lug'atayn" asari;

- qiyosiy-tarixiy tilshunoslikning fan sifatida shakllanishi.

Qiyosiy tilshunoslikda kategoriyalash muammolari

Ifoda planidagi til tizimi o'Ichov birliklarining tillararo adekvatligi va adekvat emasligi, ularning yaruslararo sinonimligi, ularning taskonomik masalalari. Tilning boshqa sathlarini tadqiq etishda kategoriyalash muammolari. Tilning leksik sathini tadqiq etishda kategoriyalash muammolari. Leksikani tizim sifatida qaralishi va tipologik yondashish imkoniyatlari

Grammatik va tipologik kategoriyalar

Qiyosiy tilshunoslikda kategoriyalash muammolari. Grammatik kategoriya haqida ta'limot. Grammatik va mantiqiy kategoriyalar o'rtasidagi mutanosiblik. Tushuncha kategoriyalari. Funktsional-semantik kategoriyalar. Grammatik-leksik maydon.

Tipologik kategoriyalar. Tipologik ma'no va tipologik forma. Tipologik kategoriyaning tillararo, yaruslararo va so'z turkumlararo xususiyatlari. Tipologik kategoriyalarning ifodalanishdagi mazmun va ifoda planlari birliklarining tillararo aloqasi.

Turli tillarning barcha sathlarida chog'ishtirma tadqiqot muammolari

Lingvistik, lingvodidaktik va tarjima maqsadlarda turli qardosh va qardosh bo'lmagan tillarning barcha sathlarida (fonetika va fonologiya, morfologiya va sintaksis, leksika va frazeologiya) chog'ishtirma tadqiqot muammolari. Interferensiya muammolari.

Lingvistikaning zamonaviy yo'nalishlarida qiyosiy-tipologik tadqiqotlar

a) Madaniyatlararo mulloqot:

- adabiy janr tushunchasini;
- badiiy adabiyotning rivojlanish qonuniyatlarini;
- adabiy oqimlar va yo'nalishlarni;
- badiiy ijodda ma'no va shaklni;
- adabiyotlararo o'zaro ta'sirni **bilishi kerak**.

Bulardan tashqari

- badiiy asar adabiy tahlilini;
- turli milliy adabiyotlarda muallif g'oyasi va asarning asosiy mavzusini tushunish va qiyoslash;
- xarakter, kompozitsiya va syujetni tahlil qila olish;
- badiiy tasvirning estetik ahamiyatini aniqlash;
- qiyosiy-tarixiy uslubni badiiy tahlilda qo'llash;
- badiiy adabiyot tilining o'ziga xosligi aniqlash **malakalariga ega bo'lishi**

kerak

qadimiy tarjima maktablari va ularning fan, madaniyatga qo'shgan hissalari to'g'risidagi ma'lumotlar;

tarjimaning leksik, grammatik va stilistik jihatlariga oid muammolar; informativ axborotlarni tarjima qilish usullari haqida **tasavvur va bilimga ega bo'lishi**;

asl nusxa va tarjima matnini lingvistik tahlil qilish usullari;

tarjimada qo'llaniladigan asosiy metodlar;

tarjimada leksik, grammatik va stilistik transformatsiya usullaridan foydalanish **ko'nikmalariga ega bo'lishi**;

tarjima jarayonida lug'at bilan ishlash, mavzuga oid turli manbalardan foydalanish;

ma'ruzalar davomida olingan nazariy bilimlarni amaliy tarjima jarayonida qo'llay olish;

tarjima jarayonida asl matnning shakli, mazmuni va g'oyasini saqlash, badiiy, siyosiy-iqtisodiy, ijtimoiy-huquqiy, ilmiy-ommabop va rasmiy xarakterdagi matnlarni chet tilidan ona tiliga va ona tilidan chet tiliga tarjima qilish **malakasiga ega bo'lishi kerak**

ASOSIY QISM

Qiyosiy tilshunoslik

Tilshunoslik fanining bir tarmog'i bo'lmish qiyosiy tilshunoslik fanining asosiy mazmuni. Fanning o'qitishning maqsad va vazifalari, uning predmeti va ob'ekti. Qiyosiy tilshunoslikning dolzarb masalalari to'g'risida umumiy ma'lumotlar. Qiyosiy tilshunoslik fanining zamonaviy yo'nalishlari.

Qiyosiy tilshunoslik fanining asosiy tushunchalari

Qiyosiy tilshunoslikda ishlatiluvchi asosiy atamalar talqimi: lingvistik – nolingvistik tipologiya, qiyoslash turlari: ichki – tashqi, substansional – nosubstansional; "shakldan-ma'noga" va "ma'nodan-shaklga" tamoyilining ishlatilishi, tilda tip tushunchasi, metatil tushunchasi va uning tillarni qiyosiy o'rganishdagi roli, til universalialari va ularning qiyoslanayotgan tillarda namoyon

Madaniyatlararo aloqaning lingvistik asoslari; til va madaniyatlararo kommunikatsiya; qardosh va qardosh bo'lmagan tillarning milliy – madaniy xususiyatlarini aniqlash muammolari; biologik va ijtimoiy jins tushunchalarining farqlanishi; ayol va erkak nutqiy xulqiga oid xususiyatlarni o'rganish; qiyoslanayotgan tillar milliy-madaniy xususiyatlarining barcha til sathlarida namoyon bo'lishi.

b) Gender lingvistikasi:

Qiyoslanayotgan tillarda grammatik rod kategoriyasi muammosi; "ayol" jinsini "erkak" jinsi bilan taqqoslashdagi ijtimoiy, madaniy va psixologik aspektlar; gender tushunchasini etnomadaniy an'ana va tilning milliy o'ziga xosligi nuqtai nazaridan o'rganish va taqqoslash; gender faktorlarining madaniyatlararo kommunikatsiya jarayoniga ta'siri.

Qiyosiy adabiyotshunoslik

Adabiyotshunoslikda qiyosiy-tarixiy uslub taraqqiyoti

Qiyosiy adabiyotshunoslik fani tarixi va nazariy asoslari. Qiyosiy-tarixiy uslub tushunchasini paydo bo'lishi va rivojlanish tarixi. Qiyosiy-tarixiy jarayonlarni uyg'unligi. Mifologik maktabning taraqqiyoti va uni qiyosiy-tarixiy uslubga bo'lgan ta'siri (Ya. va V.Grimm, A.Kun, M.Myuller, F.I.Buslaev, A.N.Afanasev, O.F.Miller). Turli millat afsonalari umumiyligi. Madaniy-tarixiy maktab asoschilarini qiyosiy-tarixiy uslubga bo'lgan ta'siri (I.Ten, V.Sherer, G.Lanson, G.Brandes, J.Lyuis, A.N.Pypin, N.S.Tixonravov). Qiyosiy-tarixiy uslubni adabiyotlararo jarayonda rivoj. Tarixiy-tipologik konvergensiya.

Badiiy adabiyot turlari muammosi

Aristotel va Gegel asarlarida adabiy nazariyalar. Adabiy janr tushunchasi. Epos xususiyatlari. Lirik janr xususiyatlari. Lirio-epik asarlar. Dramaturgiya va lirio-dramaturgiya. Dramaturgiyada lirizm va epos. Eposda milliy-tarixiy janrlar. Eposda romantik janrlar. Satirada janr xususiyatlari.

O'rta asr va Uyg'onish davri G'arb va Sharq adabiyotining taraqqiyoti
O'rta asr va Uyg'onish davri G'arb va Sharq adabiyotining qiyosiy tahlili, taraqqiyot yo'nalishlari. Og'zaki xalq ijodining adabiyotshunoslik rivojidadagi o'rni. Og'zaki xalq ijodi janrlari. Uyg'onish davri adabiyotining ahamiyati. Uyg'onish davri adabiyoti namoyandalarning hayoti va ijodi. Sinxron va diaxron ta'sirlar.

Ma'rifatparvarlik adabiyoti

Milliy taraqqiyot demokratik tendensiyalarining nazariy-adabiy g'oyalarga ta'siri. Ma'rifatparvarlik adabiyoti mutafakkirlari – Klod Gelvesiya va Iogann Vinkelman. Adabiyotshunoslik asoschisi – Iogann Gerder (1744-1803). Adabiyotshunoslikning tarixiy fan sifatida taraqqiyoti. G.F.V. Gegelning (1770-1832) hayotni dialektik anglash konsepsiyasi, san'atda ma'no va shakl, qarama qarshiliklar qonuniyatiga munosabati.

Adabiyotshunoslikda metodologik tendensiyalar

Milliy taraqqiyot demokratik tendensiyalarining nazariy-adabiy g'oyalarga ta'siri. XIX asr mutafakkirlari pozitsiyasining qiyosiy-chog'ishtirma tahlili. Gegel

va Chernyavskiyning nazariy adabiyotshunoslik taraqqiyotiga qo'shgan hisssasi va g'oyalari ahamiyati.

Adabiyotshunoslikda pozitivizm taraqqiyoti

Og'yusta Kontning (1798-1857) ijobiy (pozitiv) falsafasi. Induktiv-deduktiv umumlashtirish tamoyili. Metafizik qarashlar. Germaniya adabiyotshunosligida (Yakob va Vilgelm Grimm) pozitivizm taraqqiyoti. Formalizm va strukturalizm rivoji. T.Benfey g'oyalari va o'zlashtirish nazariyasi.

XX asrda qiyosiy adabiyotshunoslik taraqqiyoti

AQSh (R.Uellek, V.Friderix), Germaniya (M.Kesting, K.Vays, K.Xamburger), Fransiya (Klod Pishua, Anri Granjar), Ruminiya (A.Dima), Slovakiya (D.Dyurishim), Rossiya (A.N.Veselovskiy) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati. Milliy, mintaqaviy va jahon adabiyoti tushunchalari.

Badiiy adabiyot taraqqiyoti qonuniyati

Adabiy oqimlar va yo'nalishlar. Adabiyot taraqqiyotining ilk bosqichlarida adabiy oqimlar. Sentimentalizm va romantizm adabiy yo'nalishlari xususiyatlari. Realizmning adabiy yo'nalishlari. Adabiyot, modernizm va postmodernizm. Postmodernizm konsepsiyasining shakllanishi. Postmodernizm va "O'zga so'z" muammosi.

Badiiy asar qiyosiy tahlili

San'atda va hayotda shakl va ma'no tushunchasi. Shakl va ma'no – falsafiy tushunchalar. Shakl va ma'no o'rtasidagi munosabat. Asarning «ichki shakl» va «tashqi shakl» va uning san'at va adabiyotda mazmuni. San'at hayotni anglash vositasi. San'at – borliqni va ijtimoiy ong taraqqiyoti omili. Badiiy ijodda ma'no va shakl. Asarning ob'ektiv g'oyasi va muallif g'oyasi. Xarakter, kompozitsiya va syujet. Badiiy tasvirning estetik ahamiyati. Tasvirning hayotiyligi va xalqchilligi. Badiiy adabiyot tilining o'ziga xosligi. Yozuvchi tilining manbalari. Til madaniyati taraqqiyotida yozuvchining roli.

Badiiy adabiyotning narratologik xususiyatlari

Badiiy asarning lisoniy xususiyatlari. Badiiy asarlarda adabiyotlararo dialogizm masalasi. Muallif obrazining badiiy asarda aks etishi. So'zlarning ko'chma ma'nosi (troplar va ularning turlari). Intonatsiya va sintaksis. Lingvokulturologik aspektlarda so'zlarning ko'p ma'noliligi. Yozuvchi tilining manbalari. Til madaniyati taraqqiyotida yozuvchining roli.

Tarjimashunoslik

Tarjimaning umumiy nazariyasi. Tarjimaning xususiy nazariyalari. Tarjimashunoslik fanining ob'ekti, maqsadi va vazifalari. Tarjimaning tilshunoslik bilan bog'liq jihatlari.

Tarjimaning metodik aspektlari

Tarjima turlari. Tarjima birliklari va darajalari. Ma'lumotlar turlari. Terminologik lug'atlar. Muqobil tarjima. Muqobillikning turlari.

Tarjimaning leksik-semantik muammolari

Soʻz semantikasi va tarjima. Chet tili va oʻzbek tillarida soʻz maʼnolari hajmi va shakli oʻrtasidagi farqlar. Omonim soʻzlar va polisemantik soʻzlar tarjimasini. Soʻz va kontekst. Soʻz va soʻz birliklari sinonimiyasi. Atloqli otlar, geografik nomlar, tashkilotlar nomlarini tarjima qilish. Terminlar tarjimasini. Qisqartma soʻzlar tarjimasidagi muammolar. "Tarjimonning sohta doʻstlari" muammosi. Leksik lakunalar.

Tarjimada leksik transformatsiyalar: konkretlashtirish, umumlashtirish, antonimik tarjima, tushirib qoldirish, soʻz qoʻshish, maʼnoni kengaytirish, kompensatsiya.

Tarjimaning grammatik muammolari

Grammatik maʼno turlarini tarjimada ifodalash. Chet tili va oʻzbek tillarida gap strukturasi va undagi farqlar. Grammatik shakl va konstruksiyalarni tarjima qilish prinsiplari. Artikllar tarjimasini. Noaniq olmosh tarjimasini. Predloglar tarjimasini. Chet tilida erkalovchi va kichraytiruvchi affiksalar, ularni tarjimada ifodalash muammolari.

Tarjimada grammatik transformatsiyalar: soʻz turkumlarini almashirish, gap boʻlaklari oʻrmini oʻzgartirish, majhullik nisbatini aniqlik nisbat bilan almashirish, grammatik sabablarga koʻra soʻz qoʻshish va soʻzni tushirib qoldirish, qoʻshma gapni sodda gap bilan almashirish.

Infinitiv konstruksiyalar tarjimasini. Konversiya va tarjima. Qoʻshma soʻzlar tarjimasini. Feʼllarning boʻlishsizlik shakli tarjimasini.

Tarjimaning stilistik muammolari

Uslubning tarjimaviy talqini. Matnning funksional-stilistik xususiyatlari. Badiiy matn tarjimasini. Perifrazalar tarjimasini. Sitatalar, jargonga oid soʻzlar tarjimasini. Soʻz oʻyinlari tarjimasini. Reklama matnlarining stilistik xususiyatlari. Stilistik kompensatsiya usuli.

Tarjimaning pragmatik masalalari

Tarjimada kommunikatsiya elementlarini hisobga olish zaruriyati. Davr koloriti, joy kabi ekstralingvistik faktorlarni hisobga olish. Matnning gʻoyaviy yoʻnalishini tarjimada saqlash masalalari. Muallif – tarjimon aloqasi. Tarjimada asl matn muallifining ruhiyatini saqlash. Badiiy tarjimada kognitiv dissonans nazariyasi. Badiiy tarjimada kognitiv dissonansning kelib chiqish sabablari va yechimlari.

Tarjimaning lingvomadaniy muammolari

Realiya tushunchasi. Realiyalar klassifikatsiyasi. Tarixiy realiyalar tarjimasini. Oʻlchov birliklari, geografik nomlar tarjimasini. Milliy xususiyatli frazeologik birliklar tarjimasini. Chet tili va oʻzbek tillarida murojaat shakllari va ularni tarjimada ifodalash. Taqlidiy soʻzlarni tarjima qilish muammolari. Transliteratsiya va transkripsiya. Kalka tarjima.

Badiiy tarjima muammolari

Badiiy tarjimada asl matnga sodiqlik muammosi. Badiiy tarjimada muallif va mutarjim aloqasi. Oʻzbek adabiyoti namunalarini chet tillarga tarjima qilish masalalari. Jahon adabiyoti durdonalarini ona tiliga tarjima qilish. Badiiy tarjima tahlili muammolari.

Ogʻzaki tarjima

Yozma va ogʻzaki tarjima oʻrtasidagi farqlar. Fikrni ogʻzaki bayon etish. Sanoq sonlar, atloqli otlar, geografik nomlar tarjimasida aniqlikka erishish muammolari.

Ogʻzaki tarjima turlari: ikki tomonlama tarjima, ketma-ket tarjima, sinxron tarjima. Ogʻzaki tarjimada xotiraning roli. Ogʻzaki tarjimaga oʻrgatish mashqlari tipologiyasi. Ogʻzaki tarjimada transformatsiyalardan foydalanish.

Ogʻzaki tarjimada notiq nutqini yozma qayd qilish texnikasi. Notiq tomonidan bildirilgan fikrning asosiy informativ qismini ajratish. Referat-rezyume qilish usullari.

Avtomatlashtirilgan tarjima

Tarjima sohasidagi informatson dasturlar yaratilish tarixi. Informatson dasturlarning ishlash prinsiplari. Tarjimalarni xotirada saqlovchi dasturlar.

Matn tayyorlash tizimi. Elektron lugʻatlar bilan ishlash. Transit, Catalist, Déja va kabi kompyuter dasturlari. Koʻp tillik ABBYY Lingvo lugʻati.

Sohalarga oid matnlar tarjimasini

Ilmiy, ilmiy-ommabop matnlar tarjimasini. Texnik tarjima. Rasmiy xujjatlar va ularni tarjimasini muammolari. Gazeta va publitistik matnlar tarjimasining oʻziga xos xususiyatlari.

ADABIYOTLAR:

Qiyosiy tilshunoslik boʻyicha

Asosiy adabiyotlar

Ingliz tili

1. Yusupov U. Contrastive Linguistics of the English and Uzbek Languages.- T.: Akademnashr, 2013.

2. Rasulova M. I. Osnovy leksicheskoy kategorizatsii v lingvistike. T. "Fan", 2005.

3. Sternin I.A. Kontrastivnaya lingvistika Problemy teorii i metodiki issledovaniya. M. 2006.

4. Fayzullaeva E.M., Saidova M.S., Mavlyanova N.A. The Guidebook on Comparative Typology of the English, Russian and Uzbek Languages. Tashkent, 2010.

5. Buranov J.B. Sravnitel'naya tipologiya angliyskogo i tyurkskix yazykov. M., 1983.

6. Boʻronov J. Ingliz va oʻzbek tillari qiyosiy grammatikasi. T.: Oʻqituvchi, 1973

Nemis tili

7. Rasulova M. I. Osnovy leksicheskoy kategorizatsii v lingvistike. T. "Fan", 2005.

8. Sternin I.A. Kontrastivnaya lingvistika Problemy teorii i metodiki issledovaniya. M. 2006.

9. Besch Werner / Wolf Norbert Richard. Geschichte der deutschen Sprache. – Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2009.
10. Binder H., Buhlmann R. Hinführung zur naturwissenschaftlich-technischen Fachsprache. Elektronik/Informatik. – München: Max Hüber Verlag, 1995
11. Brundin G. Kleine deutsche Sprachgeschichte. – München: Wilhelm Fink Verlag, 2004
12. Ernst P. Deutsche Sprachgeschichte. – Wien: WUV, 2015
13. Wolf G. Deutsche Sprachgeschichte. – Tübingen: A Franck Verlag, 1999
- Ispan tili
14. Rasulova M. I. Osnovy leksicheskoy kategorizatsii v lingvistike. T. "Fan", 2005.
15. Stermin I.A. Kontrastivnaya lingvistika Problemy teorii i metodiki issledovaniya. M. 2006.
16. José Ignacio Hualde, Antxon Olarrea y Ana María Escobar. Toledo, España 2006
17. M.ª Luz Gutiérrez Arraus, Manuel Esgueva Martinez. "Introducción a la lengua española". Madrid., 2005.
18. Rasulova M. I. Osnovy leksicheskoy kategorizatsii v lingvistike. T. "Fan", 2005.
19. Stermin I.A. Kontrastivnaya lingvistika Problemy teorii i metodiki issledovaniya. M. 2006.
20. Andreas Adolph von Merian, Julius Heinrich Klapproth. Principes de l'étude comparative des langues : Suivis d'observations sur les racines des langues sémitiques. Cambridge Library Collection – Linguistics. Publisher: Cambridge University Press, Year: 2010. ISBN: 9780511695285, 9781108006859
- Qo'shimcha adabiyotlar**
21. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz.
22. Vasileva N.M. Piskova L.P. Teoreticheskaya grammatika fransuzskogo yazyka. M., 1991.
23. Vejbska A. Semanticheskie universalii i opisanie yazykov. M., 1999.
24. Gorodeskiy B.Yu. K probleme semanticheskoy tipologii. M., 1989.
25. Guliyga Ye.V., Shendels Ye.I. Grammatiko-leksicheskie polya v sovremennom nemeskom yazyke. M.: Prosveshchenie, 1969
26. Jurinskaya M.I. Lingvisticheskaya tipologiya.// Obshche yazykoznanie. Vnutrennyaya struktura yazyka. M.: Nauka, 1072.
27. Zeleneskiy A.L. Sravnitel'naya tipologiya osnovnykh yevropeyskiy yazykov. M. 2004.
28. Kanselson S.D. Tipologiya yazyka i rechevoe myshlenie. L.: Nauka, 1972.
29. Klimov G.A. Osnovy lingvisticheskoy komparativistiki. M.: Nauka, 1990.
30. Kravchenko A.V. Yazyk i vospriyatiye. Kognitivnyy aspekt yazykovoy kategorizatsii. Irkutsk, 2004.
31. Maslova V.A. Kognitivnaya lingvistika. Minsk, 2004
32. Maslova V.A. Sovremennyye napravleniya v lingvistike. M., Izdatelskiy sentr "Akademiya", 2008.
33. Maxkamova G.T. Mejkulturnyye izmereniya semnostnykh orientatsiy, yazyka, diskursa i povedeniya. Tashkent, 2012.
34. Benjaminov J.R. Vergleichende Typologie der deutschen und usbekischen Sprache. T.1984.
35. Guillermo Rojo. "El lenguaje, las lenguas y la lingüística". Universidad Santiago de Compostela, 1986.
36. María Josep Cuena, Joseph Hilferty. "Introducción a la lingüística cognitiva". Barcelona, 2007.
37. Moskalskaja O.I. Deutsche Sprachgeschichte. M., Vysshaya shkola, 1985
38. Schmidt W. Geschichte der deutschen Sprache. Berlin, 1989
39. Stedje Astrid. Deutsche Sprache gestern und heute. Wilhelm Fink Verlag, 2007.
- Axborot manbalari**
40. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
41. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
42. www.mineconomy.uz (O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi)
43. www.mehnat.uz (O'zbekiston Respublikasi Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi)
44. www.mf.uz (O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi)
45. www.stat.uz (O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi)
46. www.ima.uz (O'zbekiston Respublikasi intellektual mulk agentligi)
47. www.academy.uz (Fanlar akademiyasi)
48. <http://www.bnc.es>.
49. <http://www.ben.es/castella/elome.htm>.
50. www.macmillanenglish.com/readers
51. www.lexikon.freenet.de/Literaturdidaktik
52. www.francophonnie.hacherre-livre.com
53. www.portail.lettres.net
54. <http://www.rae.es>
- Qiyosiy adabiyotshunoslik bo'yicha**
- Asosiy adabiyotlar**
1. A.N. Veselovskiy i sravnitel'noe literaturovedenie [1939-1940]; Literaturnyye techeniya kak yavlenie mejdunarodnoe [1867]/ V.M. Jirmunskiy // Jirmunskiy V.M. Sravnitel'noe literaturovedenie. - L., 1979.
2. Dyurishin, D. Teoriya sravnitel'nogo izucheniya literatury [1972] / Per. so

slovas. / D.Dyurishin. - M., 1979.

3. Jirumskiy, V.M. Problemy sravnitel'nogo izucheniya literatur [1961];
4. Konrad, N.I. K voprosu o literaturnykh svyazyax/ N.I.Konrad// Konrad N.I. Zapad i Vos-tok. - M., 1966.
5. Samarina R.M. O sovremennom sostoyanii sravnitel'nogo izucheniya literatur v zarubejnoj nauke. V kn.: Vzaimosvyazi i vzaimodeystvie natsionalnykh literatur. - M.: 1961

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Gale Contextual Encyclopedia of American Literature. 2009, Gale, USA
2. Oxford companion to English literature. Margaret Drabble. Oxford University press. 2000.
3. Averinsev S.S. Kategorii poetiki v smene literaturnykh epox/ S.S.Averinsev,
4. Grinzer, P.A. Epoxi vzaimodeystviya literatur Vostoka i Zapada/ P.A.Grinzer. - M., 1997.
5. Pospelov, G.N. Stadijalnoe razvitiye yevropeyskix literatur/ G.N.Pospelov. - M., 1988.
6. Chernes, L.V. Literaturnye janry(problemy tipologii i poetiki) / L.V.Chernes. - M., 1982. [Ch. I: «Tipologiya janrov i literaturnyy protsess»]. - Veselovskiy A.N. Istoricheskaya poetika. - L.: 1940
7. Timofeev A.I. Osnovy teorii literatury. - M.: Prosvetshenie, 1976
8. Urnov D., Urnov M. Literatura i dvijeniye vremeni. - M.: Xudojstvennaya literatura, 1978

Internet saytlar

1. <http://youreng.narod.ru/teoper.html>
2. <http://www.twirpx.com>
3. <http://www.uz-translations.net>
4. <http://www.booksbooksbooks.ru>
5. <http://www.literature-online>

Tarjimashunoslik bo'yicha

Asosiy adabiyotlar

Ingliz tili

1. Muminov A. A Guide to Consecutive Translation. - T.: Tafakkur bo'stoni, 2013. -320 p.
2. G'ofurov I, Mo'minov O, Qambarov N. Tarjima nazariyasi. -T.: Tafakkur-Bo'ston, 2012. -216 b.
3. G'ofurov I. Tarjimashunoslik mutaxassisligiga kirish. - Toshkent -2008, 117 b. Nemis tili
- 1.Musaev Q. Tarjima nazariyasi asoslari. -T.: Fan, 2005.
- 2.Sodikov Z. Amaliy tarjima. Namangan, 2019.
3. Fyodorov A.V. Osnovy teorii perevoda. M., 2012. 2-izd.
4. Salomov G'. Tarjima nazariyasi asoslari. T., 2018, 2-nashri.
5. Nord K. Fertigkeit Übersetzen. Berlin 2014.

- 6.G'ofurov I. Tarjimashunoslik mutaxassisligiga kirish. - T.: Mehridariyo, 2008.
7. Jumaniyozov Z. Tarjima nazariyasi va amaliyoti. T., 2019.

Fransuz tili

1. Guidère M. Introduction à la traductologie. Penser à la traduction : hier, aujourd'hui, demain. 3ème édition. - Louvain-la-Neuve:Éditions de Boeck Supérieur, 2016. - 182 p.

2. Gak V.G., Grigorev B.B. Teoriya i praktika perevoda. Fransuzskiy yazyk. M.: Interdialekt+, 2000. - 455 s.

3. Musaev Q. Tarjima nazariyasi asoslari. - Toshkent: Fan, 2005. - 352 bet.

Ispan tili

1. Anthony Pym. Teorías contemporáneas de la traducción. España -2016
2. Francisco Lafarga, LuisFegenaute. Historia de la traducción en España. Salamanca-2004.

3. Salomov G'. Tarjima nazariyasi asoslari. Toshkent-1983.

Qo'shimcha adabiyotlar

Ingliz tili

1. Muminov O, Xodjayeva M, Mirzamuhammedova R, Alimova Z... Practical Course in Translation. - T.: O'zbekistonMilliykutubxonasonashriyoti, 2011. - 192 b.
2. Newmark P. Approaches to Translation. - Hertfordshire: Prentice Hall, 1988. - 234 p.

3. Mo'minov O, Qo'ldoshev A, Hoshimov O'. English for translators. - T.: Sharq, 2005. - 384 b.

Nemis tili

1. Raximov X.R. Tarjimashunoslik va olmonshunoslikdan ocherklar. T., TDPU 2016,

2. Komilov N. Bu qadimiy san'at. -T., 1981.

3. Musaev K.M. Leksiko-frazeologicheskie voprosy perevoda. -T.:

4. Musaev Q. Badiiy tarjima va nutq madaniyati. -T.: O'qituvchi, 1976.

5. Sovety perevodchiku: Ucheb. posobie po nem. yaz. dlya vuzov/ K.G.Krusheinskaya, M.N. Popov. - 2-ye izd., dop. - M.: Moskva: Astrel: Ast, 2004.

6. Tyulenev S.V. Teoriya perevoda: Uchebnoe posobie. - M.: Gardariki, 2004.

Fransuz tili

1. Fedorov A.V. Osnovy obshchey teorii perevoda. M.: Vysshaya shkola, 1983. - 303 s.

2. Vlixov S., Florin S. Neperevodimoe v perevode. M.:IMO, 1980. -344 s.

3. Minyar-Beloruhev R.K. Kurs ustnogo perevoda. Fransuzskiy yazyk. M.: Moskovskiy litsey, 2000. - 144 s.

4. Skvorsov G.P. Uchebnik po ustnomu posledovatelnomu perevodu. Fransuzskiy yazyk. Sankt-Peterburg. 2000. - 160 s.

5. Henry Van Hoof, Histoire de la traduction en Occident, - Paris: Duculot, 1991. Ispan tili

1. Cagnolati, Beatriz E. La traductología: Miradas para comprender su complejidad. Argentina-2012.

2. Musaev Q. Tarjima nazariyasi asoslari. - Toshkent: Fan, 2005. - 352 bet.

3. V.S. Vinogradov. Vvedenie v perevodovedenie. Moskva- 2002.
Axborot manbalari

Ingliz tili

1. <http://www.conferenceinterpreters.ca/>
2. <http://www.universelanguage.com/simultaneousinterpretation>
3. <http://www.conference-interpreting.ru/>
4. <http://studystuff.ru/articles/precizionnaya-informacziya.html>
5. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/>

6. www.granddictionnaire.com
7. www.translatordirectory.com
8. <http://www.uz-translations.net>

Nemis tili

1. www.schubert-verlag.de/aufgaben/uebungen_b1/b1_uebungen_index.htm
2. www.fachdidaktik-einecke.de/
3. www.mein.deutsch
4. www.hueber.de/aspekte
5. www.deutsch.unterricht.de

Fransuz tili

1. www.lingua.ru
2. www.edufrance.fr
3. www.granddictionnaire.com
4. www.lexicool.com
5. www.traduction-litteraire.com
6. www.larousse.fr
7. www.linguistik-online.de

Ispan tili

1. www.lingua.ru
2. www.edufrance.fr
3. www.granddictionnaire.com
4. www.lexicool.com
5. www.traduction-litteraire.com
6. www.larousse.fr
7. www.linguistik-online.de
8. www.cervantes.es
9. www.marco.ele
10. www.cervantes.es

10.00.06. – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik
va tarjima shunoslik ixtisosligi bo'yicha
tayanch doktoranturaga kirish sinovlari
BAHOLASH MEZONLARI

Tayanch doktoranturaga kirish sinovlari yozma ish shaklida o'tkaziladi.
Shundan har bir variantda 5 tadan savol bo'ladi.

Talabgorning yozma ish javobiga qo'yiladigan talablar	Baholash ballari
a) berilgan savolni to'liq bilsa, uning mohiyatini tushunsa, u bo'yicha ijodiy fikrlay olsa, tasavvurga ega bo'lsa, mustaqil mushohada yurita olsa, nazariy masalalarni amaliyot bilan bog'lay olsa, xulosa va qaror qabul qilsa, o'z fikrini to'liq, ravon bayon qila olsa, savol mohiyatiga kreativ (ijodiy) yondashsa, mustaqil fikri asosida xulosalar chiqara olsa.	86-100
b) berilgan savolni yetarli darajada bilsa, uning mohiyatini tushunsa, savol yuzasidan tasavvurga ega bo'lsa, mustaqil mushohada yurita olsa, nazariy masalalarni amaliyot bilan bog'lay olsa, savolning nazariy va amaliy jihatlarini yetarlicha ochib bera olsa, o'z fikrini to'liq, ravon bayon qila olsa, savol mohiyatiga kreativ (ijodiy) yondashsa, xulosalar chiqara olsa.	71-85
v) berilgan savolni qisman bilsa, u to'g'risida qisman tasavvurga ega bo'lsa, uning mohiyatini tushunsa, savol bo'yicha o'z fikrini bayon qila olsa, grammatik xatolarga yo'l qo'ysa, qisman xulosalar chiqarsa	55-70
g) berilgan savolni yaxshi bilmasa, u to'g'risida to'liq tasavvurga ega bo'lmasa, o'z fikrini to'liq bayon qila olmasa va umuman javob yozmaslik.	0-55